

Oikeudellinen asiantuntija Johan Svalby, Nordic Hunters' Alliance, videopuheenvuoro Metsästäjäliiton Edunvalvontaseminaarissa 16.11.2023

Hyvät kokouksen osanottajat,

Kiitokset tilaisuudesta puhua konferenssissanne!

Olen Johan Svalby ja toimin Pohjoismaiden metsästäjäjärjestön lainopillisena ja poliittisena neuvonantajana. Kun noin 15 vuotta sitten aloin työskennellä suurpetoasioiden parissa Brysselissä, koko asian katsottiin olevan lähinnä vain joitain harvoja maita koskeva toisarvoinen huolenaihe. Enää näin ei ole.

Tänä päivänä jo useimmat EU:n jäsenvaltioista, myös suuret maat, kuten Ranska, Espanja ja Saksa, kamppailevat ongelman kanssa. Metsästäjien rinnalla keskustelussa ovat nyt mukana varsin kovaäänisesti myös maanviljelijöiden kaltaiset vaikutusvaltaiset alat.

Tällä hetkellä Brysselin päättäjien lähettämät viestit ovat hyvin erilaisia kuin vielä muutama vuosi sitten, tai jopa vuosi sitten. Euroopan parlamentti on varoitellut, että suurpetojen hyökkäykset ovat herättäneet maaseudun väestössä epätoivon, voimattomuuden ja väärinymmärretyksi tulemisen tunteita. Sen vuoksi parlamentti on kehottanut komissiota ja jäsenvaltioita, Suomi mukaan lukien, tehokkaiisiin toimiin ongelmien ratkaisemiseksi käyttäen keinoja, joita EU-lainsäädäntöön sisältyvä suurten petoeläinten kantojen säätelyä koskeva joustovara tarjoaa. Näyttää siltä, että myös komissio on muuttanut suhtautumistaan.

Muutos on todella tervetullut, sillä aiemmin komissio on tehokkaasti estänyt useiden kannanhoitoa koskevien ratkaisujen toteuttamisen.

Tämän vuoden syyskuussa Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen kehotti jäsenvaltioita hyödyntämään täysimääräisesti voimassa olevia EU-lainsäädännön poikkeuksia susilaumakeskittymien aiheuttamien ongelmien hoitamiseen. Hän siis tosiaan sanoi: "hyödyntäkää voimassa olevia EU-lainsäädännön poikkeuksia täysimääräisesti". Hänen viestiään ei voi ymmärtää väärin.

Susilaumakeskittymien aiheuttamien ongelmien hoitaminen tarkoittaa tietenkin susien metsästämistä. Tästä voimme päätellä, että EU:n poliittinen ilmapiiri on alkanut muuttua yksinkertaisesti siksi, että paikalliset realiteetit ovat muuttuneet. Kuten jotkut teistä saattavat tietää, komissio selvittää myös parhaillaan sitä, tulisiko suden suojelun tasoa muuttaa. Tähän päämäärään metsästäjäjärjestöt ovat kovasti pyrkineet. Suden ja muiden suurpetolajien suojelun tason muuttaminen on kuitenkin prosessi, joka voi viedä vuosia. Sitä odotellessa Suomen kaltaiset maat eivät voi vain istua toimeettomina odottamassa, että muutos tapahtuu.

Juuri tämän vuoksi Euroopan parlamentti ja komissio kehottavat nyt jäsenvaltioita, Suomi mukaan lukien, ryhtymään tarvittaviin toimiin jo tänä päivänä. Lainsäädäntö tosiaankin tarjoaa Suomelle sija toimia.

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin on tehnyt kaksi tärkeää päätöstä koskien sudenmetsästystä Suomessa, jotka ovat informatiivisia ja hyödyllisiä asian kannalta. Vuoden 2007 päätöksessä, joka koski metsästystä vahinkojen ehkäisemiseksi, EU-tuomioistuin selvensi, että Suomi voi soveltaa metsästystä koskevia poikkeuksia vaikkei susikanta olisikaan saavuttanut suotuisan suojelun tasoa. Ehtona oli, ettei metsästys saanut heikentää epäsuotuisaa suojelun tasoa. Toisessa vuonna 2019 annetussa päätöksessä koskien niin sanottua Tapiolan tapausta, EU-tuomioistuin näytti vihreää valoa kannanhoidolliselle metsästykselle, jonka tarkoituksena on vähentää salametsästystä ja ratkaista susien sosiaalista hyväksyntää koskevia ongelmia.

Ruotsin korkein hallinto-oikeus on vedonnut näihin Suomea koskeviin tapauksiin perusteena Ruotsin suurpetokantojen hoitotavalle, johon kuuluu susien, karhujen, ilvesten ja ahmojen luvanvarainen

metsästys. Niinkin äskettäin kuin viime kuussa Ruotsin korkein hallinto-oikeus päätti, että on perusteltua pienentää karhukantaa metsästyksen avulla Jämtlandin maakunnassa 20 prosentilla ja koko maassa 17 prosentilla. Tuomioistuin viittasi päätöksessään nimenomaan suomalaisen Tapiolan tapaukseen.

Vaikuttaa kuitenkin siltä, että näiden tapausten seuraamukset ymmärretään edelleen väärin. Eli asian suhteen tulisi muistaa seuraavat tärkeät näkökohdat:

1) Suomi on voittanut nämä tapaukset keskeisten tärkeiden periaatteiden osalta. Siksi ruotsalaiset oikeusistuimet nyt vetoavat näihin tapauksiin tukeakseen suurpetojen metsästystä.

2) Suomi voi helposti rukata omaa kansallista lainsäädäntöään joidenkin teknisten kysymysten osalta, joista EU-tuomioistuimella oli kysyttävää. Mikä tärkeintä, Suomen kansallisten oikeusistuinten tämän jälkeen antamat päätökset, kuten Korkeimman hallinto-oikeuden viimekuinen luvallista karhunmetsästystä koskenut päätös, eivät millään tavalla estä Suomea toimimasta näin. Korkeimman hallinto-oikeuden vaatimuksena on, että lupapäätöksissä tulisi esittää selkeämmät ja riittävämmät perustelut liittyen alueelliseen ongelmaan tai tiettyyn tilanteeseen, joka on saatava ratkaistua. Suomalaiset päätöksentekijät voivat vastata näihin puutoksiin tekemällä tarvittavat muutokset oikeudellisiin perusteisiin.

3) Jos Suomi ottaa käyttöön samantyyppisen kannanhoitoajattelun kuin Ruotsissa, Suomella ei ole todellista vaaraa joutua maksamaan sakkoja EU:lle. Jos Suomi tulevaisuudessa hypoteettisesti häviäisi oikeuskäsittelyyn, se ei automaattisesti johtaisi sakkoihin. Nykytilanteessa sakot voivat tulla kyseeseen, jos maa vielä hävittyään oikeusjutun kieltäytyy noudattamasta päätöstä. Todellisuudessa Suomi ei ole toistaiseksi hävinnyt yhtään asian kannalta merkittävää tapausta joutuakseen tällaiseen tilanteeseen.

Ymmärtääkseni jotkut tahot Suomessa ovat ilmaisseet huolensa siitä, että Euroopan komissiossa on vielä avoinna Ruotsin sudenmetsästystä koskeva rikkomusmenettely. Nämä ihmiset eivät tunnu ymmärtävän rikkomusmenettelyn luonnetta.

Rikkomusmenettely ei ole estänyt Ruotsia harjoittamasta luvallista sudenmetsästystä jo yli vuosikymmenen ajan. Päinvastoin kuin ymmärretään, kyseinen menettely tulisi nähdä tapana käydä vuoropuhelua Ruotsin hallituksen ja komission välillä, jotta molemmat osapuolet voivat yhdessä selvittää, missä lainsäädäntöä ja sen tulkintaa koskevat rajat kulkevat. Sillä välin sudenmetsästys on jatkunut. Viime talvena susien kaatolupia myönnettiin 75 kappaletta, kun arvoitu susikanta oli 460 yksilöä. Ruotsin susikannan viitearvo on 300 yksilöä.

Kuvitelkaapa jos ruotsalaiset päätöksentekijät olisivat vain jääneet aloilleen makaamaan vuosikymmen sitten, kun rikkomusmenettely avattiin. Ajatelkaa, mikä tilanne olisi nyt, jos he eivät olisi pitäneet puoliaan. Siinä tapauksessa Ruotsissa ei olisi metsästetty susia koko edellisen vuosikymmenen aikana. Se olisi ollut katastrofi ilman oikeutettua syytä.

On myös syytä huomioida, että muiden suurpetolajien, karhun, ilveksen ja ahman, osalta ei ole käynnissä avointa rikkomusmenettelyä Ruotsia vastaan.

Tähän asti kuvailemani pohjalta – sekä oikeuskäytännön että Euroopassa vallitsevan poliittisen ilmapiirin puolesta – Suomella on nyt otollinen tilaisuus muuttaa kansallista lainsäädäntöään ottaakseen käyttöön Ruotsin tyyppisen tai muun maalle sopivan kannanhoidotavan. Itseasiassa EU- lainsäädäntö on itsessään laadittu sillä tavoin, että tämä nimenomainen tehtävä on annettu kansallisten poliitikkojen hoidettavaksi. On heidän tehtävänsä – eikä suinkaan komission tai kenenkään muun – antaa merkitys EU:n luontodirektiivin säännöksille saattamalla ne osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Tämä tarkoittaa sitä, että direktiivin tekstin pelkkä kopioiminen ja liittäminen kansalliseen lakiin ei yksin riitä, koska direktiivin teksti ei vastaa kaikkiin olennaisiin kysymyksiin. EU:n luontodirektiivissä säädetään muun muassa, että kaikissa lajien suojeluun tähtäävissä toimissa on otettava huomioon taloudelliset,

yhteiskunnalliset ja kulttuuriset vaatimukset sekä alueelliset ja paikalliset erityispiirteet. Mutta direktiivi ei määrittele kuinka tämä tulisi tehdä. Tämä työ kuuluu kansallisille päätöksentekijöille oman maan erityisolosuhteiden mukaisesti.

Ruotsissa poliitikot ovat tulkinneet tämän kohdan tarkoittavan muun muassa sitä, että suurpetokannat on pidettävä tasolla, jonka avulla voidaan taata riittävä hirvikannan hoito, estää hyökkäykset koiria ja karjaa kohtaan ja lisätä lähellä suurpetojen elinalueita asuvien yleistä turvallisuuden tunnetta.

Pohjoismailla on vahva ja arvokas yhteistyöperinne ja tapa hakea innoitusta tosiltaan. Sekä Suomi että Ruotsi olisivat vahvempia yhdessä, jos puolustaisimme yhdenmukaisia kannanhoitomalleja.

Lopetan puheeni toteamalla seuraavaa:

Suomella on nyt hyvä tilaisuus hyödyntää käytössään olevia lainsäädännöllisiä ja poliittisia välineitä mahdollistaakseen suurpetojen kestävä kannanhoito metsästyksen avulla. Tässä työssä läheinen yhteistyö Ruotsin kanssa varmasti vahvistaisi yhteistä pohjoismaista kantaa. Pohjoismaiden metsästäjäjärjestö on valmiina auttamaan tässä prosessissa, jos apua pyydetään. Olen myös vakuuttunut siitä, että suurpetokysymyksellä tulee olemaan merkittävä rooli ensi vuoden kesäkuun EU-vaaleissa.

Ja tämän myötä toivotan teille erittäin antoisaa kokouspäivää.

Kiitos huomiostanne!